

Fundació Sant Cugat

L'Europa que tenim, l'Europa que volem

JOAN MANUEL TRESSERRAS

Doctor en Ciències de la Informació, professor a la UAB

Catalunya i la Unió Europea. Funcionalitats i disfuncionalitats.

Cicle de debats març-abril 2013. Ponència

Actualment Catalunya és lloc d'Europa on s'està fent més per refundar la democràcia, amb el seu plantejament de la consulta, que el poble decideixi per ell mateix el seu futur, la seva manera de voler organitzar-se.

Existeix una apropiació del nom d'Europa per part d'alguns estats i també d'algunes elits. La idea d'una Europa unida neix després de la segona guerra mundial per tal de fer front a les noves potències emergents: USA i la URSS. Només una Europa unida podia proporcionar el prestigi i l'hegemonia per parlar d'igual a igual.

En aquests moments Europa viu dins el paradigma neoliberal en el que l'imperi del mercat s'imposa a la política. Això ha suposat un descrèdit per a la política, ja que els mandataris es troben subordinats a les exigències d'un ens abstracte anomenat mercat. Una de les grans qüestions de fons és que l'economia mundial no es troba reglada i per tant no hi ha pautes de control polític. Tot el contrari, el gran poder de l'economia condiona les decisions de la política.

L'esquerra política tradicional ha defensat l'estat del benestar a Europa, sense tenir en compte que qui estava pagant la factura eren els països menys desenvolupats de la resta del món, a través d'unes relacions d'intercanvi desiguals. Però, aquesta situació es trenca amb l'aparició de les noves potències asiàtiques, sobretot la Xina i l'Índia, també de Brasil. Tot plegat ens porta a una necessitat de canviar el model econòmic. Si fins fa uns anys s'havia de considerar que el centre del món era l'Atlàntic, ara és el Pacífic, amb l'avantatge pels USA que tenen costa als dos oceans.

Catalunya té un problema d'encaix amb Espanya i per aquesta raó sempre hem mitificat Europa com si trobessin la nostra salvació en ella. La realitat és força més crua: Europa sempre ens ha abandonat en els moments més crítics. Ho va fer en la guerra de successió, en la guerra civil i durant la dictadura de Franco. Els catalans mai hem rebut una ajuda efectiva. Ara la nostra posició, el clam per la independència els provoca neguit pel canvi de relacions que podria suposar. A Europa ja li està bé que res no canviï, malgrat suposi que continuï la dominació sobre Catalunya.

Per a nosaltres és molt important exhaurir totes les possibilitats que ens donen les formes democràtiques. I les seguirem per disciplina, perquè creiem en la democràcia. Però no podem comptar que Europa ens ajudarà en aquest procés, que consideren un "afar intern d'Espanya". Si ens en sortim i esdevenim un país lliure, Europa s'adaptarà a la nova situació, però no podem comptar amb ella com aliada.

La idea de refundar la democràcia és vista amb preocupació. L'estat és, a fi de comptes, una màquina de dominació que compta amb el monopoli de la violència. Per això espanta tant un procés català basat en els moviments socials, ja que implica un canvi d'hegemonia.

La burgesia catalana no ha treballat mai en clau de país. En el segle XIX, en el modernisme, en la Mancomunitat, sempre ha comptat amb el mercat espanyol, cosa que ha fet fracassar un projecte català. La crisi, però, ha fet veure que per sobreviure calia obrir-se a altres mercats i això provoca que s'afebleixin els antics vincles de dependència. L'aparició d'una nova majoria de base democràtica, molt més transversal i poc vinculada als partits polítics fa que no sols s'interpel·li a l'estat espanyol, sinó també a la resta d'estat europeus. D'aquí que es creï una incomoditat a Europa, entre altres raons, perquè manquen precedents i les bases jurídiques no son gaire clares, ja que no preveien un fenomen d'aquest tipus.

Una altra qüestió important per a Catalunya és saber si volem ser el Nord del Sud, o el Sud del Nord. Els nostres poetes han mitificat aquest Nord de "gent lliure, rica, culte i feliç". Però, justament és aquest Nord el que també ens veu amb més desconfiança i també el que la identitat dels seus habitants ve més donada pels propis estats, que per una idea difusa d'Europa. Els qui venen a treballar al nostre país, difícilment s'acaben integrant, sinó que conserven la identitat d'origen amb orgull, com si fos superior a la nostra. Per contrari, la gent que ve del sud, més pobre i amb clars desitjos de millora, s'integra molt més fàcilment, perquè imagina que això ja és un progrés personal. En aquest sentit, Catalunya hauria de ser profundament mediterrània i ser capaç, si és possible, de liderar. Europa sense la Mediterrània resta coixa. Que Barcelona hagi estat escollida com a seu de l'organisme mediterrani ens proporciona una gran oportunitat estratègica. Hem d'estar disposats a fer d'intermediaris entre l'Europa del Nord i els països del Sud i els asiàtics, no sols amb la capitalitat, sinó també amb el lideratge compartit. La nostra reconversió industrial ha d'aportar valor afegit i mirar vers la Mediterrània com a zona natural nostra i procurar esdevenir la gran plataforma d'entrada pels països asiàtics.

Si el procés de sobiranisme és profundament democràtic, és a causa de manca d'una manca classe dirigent que l'hagi patrocinat i liderat. És cert que les actituds dels governs espanyols han ajudat molt a crear un sentiment de malestar i de manca d'encaix amb Espanya. Una cosa i altra ha ajudat a crear un moviment de fons que, de forma educada i tranquil·la ha suposat una pressa de la iniciativa per part de les classes populars. La dimensió de la manifestació de l'11 de setembre de 2012, organitzada des de la societat civil, ha arrossegat als partits polítics que, en principi, es mostraven reticents. En aquest sentit hi ha un abans i un després. I és també, perquè calia donar una resposta des de la política que el president Mas intenta liderar la nova situació i convoca eleccions a mitja legislatura. Però, la trajectòria seguida fins llavors pesa el suficient com per no donar-li la majoria absoluta que pretenia.

Una Catalunya esdevinguda estat propi es pot federar o confederar amb Europa. En qualsevol cas ha de jugar un destacat paper articulador entre Europa i Àfrica i esdevenir la porta d'Àsia en la banda sud del continent. En aquest sentit cal reiterar la vocació europeista dels catalans, a desgrat que la gestió de la crisi actual pugui despertar recels i recances.
